

OLINAH

Novi Matajur

nik
bar
je
Če-
Oh-
em

6.
šče
ine
kel
po
«I
va-
po-
.in
nici
pod
oms-
ske
Po-
po-
odo
ka-
šo-
bil
pic-
na-
urla
zgo-
cev
i je
ice.
sila
me-

isar
kal-
me-
ški
ve-
je
vilo

poldne 6. julija so bili ti otroci gostje Zveze beneških emigrantov, ki so jih najprej popeljali na Matajur, (zavetišče) kjer so kosili; ob tej priliki jim je na kratko nekaj povedal o naši beneški zgodovini župnik iz Trčmuna. Kasneje so si ogledali znamenito Landasko jamo. Spremjevalci in otroci so bili zelo veseli tega obiska, ker so prvič spoznali, da v naši Provinci živijo Slovenci in da imajo posebni jezik, zgodovino in domače običaje.

V soboto 7. julija, ko so se poslovili od Furlanije, so imeli v Vidmu svečan zaključek, na katerem jim je med drugimi govoril v francoščini (zato, ker ti otroci lepo razumejo in govorijo francoski jezik, manj italijanski in furlanski) in jim povedal marsikaj zanimivega o naši slovenski skupnosti dr. Ferruccio Clavora, predsednik Zveze emigrantov. Upamo, da prihodnje leto bodo gostje naše dežele tudi otroci naših beneških emigrantov, da bi pobliže spoznali domovino njihovih staršev.

Prežihovi «Samorastniki» spet na odrnu na Koroškem

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu bo letos spet uprizorila Mikelnovo dramatizacijo novele koroškega pisatelja Prežihovega Voranca «Samorastniki».

Velika predstava bo 4. in 11. avgusta letos, ob 19.30 uri na prostem in sicer v bližini Vozarja, v Spodnji Vinarah pri Št. Primožu, v Podjuni.

Leto VI - Štev. 15-16 (135-136)
UREDNIŠTVO in UPRAVA
Čedad - Via B. De Rubeis 20
Tel. (0432) 731190
Poštni predel Čedad štev. 92
Casella postale Cividale n. 92

ČEDAD, 1. - 31. avgusta 1979
Autorizz. Tribun. di Trieste n. 450
Izdaja ZTT
Tiskarna R. Liberale - Čedad

Izhaja vsakih 15 dni
Posamezna številka 300 lir
NAROČNINA: Letna 5.000 lir
Za inozemstvo: 6.000 lir
Poštni tekoči račun za Italijo
Založništvo tržaškega tiska
Trst 11-5374

Odgovorni urednik: Izidor Predan
Redakcijski koordinator: Loretta Feletig
Quindicinale
Za SFRJ 120 ND - Žiro račun
50101-603-45361
ADIT e DZS, 61000 Ljubljana,
Gradišče 10/II - Telefon 22-207

Sped. in abb. post. II gr./70
Poštnina plačana v gotovini
OGLASI: mm/st + IVA 14%
trgovski 100, legalni 200
finančno-upravlji 150,
osmrtnice in zahvale 100,
mall oglasi 50 beseda

Množica ljudi se je zgrnila okoli odrna med plesom folklornih skupin

KAMENICA 1979

VELIKA MANIFESTACIJA
DRATOVNA IN LIJUBLJANA MED NARODI

KAMENICA: OPERIAMO PER LA COMPRENSIONE

Molto è stato detto e molto è stato scritto sul significato dell'incontro annuale di Kamenna e sul significato di quest'ultimo incontro appena conclusosi con la grandiosa partecipazione di genti di lingue e culture diverse.

Favorito di nuovo dal bel tempo l'incontro — nella stupenda cornice delle Valli del Natisone e delle Alpi Giulie — è apparso come un immenso «tabor» in cui centinaia e centinaia di persone (uomini, donne, famiglie intere, gruppi, ragazzi e ragazze, bambini) trovavano ragione di rivedersi, salutarsi, discutere, divertirsi.

Personalmente, chi scrive, non vuole lasciarsi sfuggire l'occasione di rilevare che si è trattato non solo di un incontro fra culture e lingue diverse, ma anche di un incontro di idee diverse, di gente che, oltre che sull'immagine che ha del mondo, si differenzia anche per quello che pensa circa il futuro degli Sloveni della Provincia di Udine.

Se, come più volte abbiamo affermato, gli Sloveni del Friuli debbono compiere unitamente i propri passi verso il pieno sviluppo, occorre che sia accolto e rispettato, senza riserve, il principio di libertà che sta alla base di una felice convivenza umana.

Il compito di chiarire il ruolo centrale del problema spetta ancora una volta alle organizzazioni slovene, affinché siano dissipate le ombre del sospetto e dell'intolleranza. In quelle avranno sempre facile gioco i politicanti esterni, i quali stanno più attenti ai propri calcoli elettorali (che finalmente si mostrano sbagliati), che alla soluzione dei problemi materiali e spirituali che assillano la nostra gente.

Paolo Petricig

IN CERCA DI
UN GOVERNO

di otroci naših beneških emigrantov, da bi pobliže spoznali domovino njihovih staršev.

Prežihovi «Samorastniki» spet na odru na Koroškem

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu bo letos spet uprizorila Mikelovo dramatizacijo novele koroškega pisatelja Prežihovega Voranca «Samorastniki».

Velika predstava bo 4. in 11. avgusta letos, ob 19,30 uri na prostem in sicer v bližini Vozarja, v Spodnji Vinharah pri Št. Primožu, v Podjuni.

Lepo bi bilo, da bi se te predstave udeležili Slovenci iz vseh krajev, ne glede na meje, ki nas ločijo, da bi tako manifestirali ne le enotni slovenski kulturni prostor, ampak da bi dali moralno podporo slovenski centralni kulturni organizaciji koroških Slovencev, ki že sedemdeset let ohranja in goji slovensko kulturo na Koroškem. Obisk predstave bo vsakdo lahko povezal z izletom po lepi Koroški. Ob tej priložnosti pa bo lahko tudi vsak spoznal del kulturnega ustvarjanja koroških amaterskih gledaliških delavcev. Na prireditvenem prostoru bo preskrbljeno za zadostno število sedežev, kar tudi za prehrano. Na račun pa bodo prišli tudi značarji, saj bodo na prodaj tudi značke in nalepke, ki so jih izdale slovenske organizacije na Koroškem.

V informacijo naj še povemo, da bo predstava, če bi 4. in 11. avgusta deževalo, odložena na 5. oziroma 12. avgust na istem prostoru in času. O tem bo javnost pravočasno obveščena.

Množica ljudi se je zgrnila okoli odr na plesom folklornih skupin

KAMENICA 1979

VELIKA MANIFESTACIJA BRATSTVA IN LJUBEZNI MED NARODI

Srečanje na Kamenici moramo pojmovati kot praznik prijateljstva, praznik različnih narodov, ki se borijo za boljši in bolj svobodni svet.

S temi začetnimi besedami je predstavnik slovenskih kulturnih organizacij v Benečiji dr. Ferruccio Clavora pozdravil ogromno množico ljudi, ki se je zbrala na kameničkem polju pri Stari gori. Raznoredna množica ljudi, ki se je zbrala na Kamenici, intelektualci, politiki, delavci, kmetje, ženske in mladi so zaenkrat pozabili na vsakdanje probleme in se srečali kot vsako leto v družabnem in prijateljskem kameničkem okolju. Na Kamenici so se srečale različne kulture, ki so večkrat zelo oddaljene med seboj, bodisi zaradi različnega jezika, šeg in navad, bodisi zaradi geografskih razmer. Toda te kulture, kot je tudi Clavora omenil, druži boj za obstoj in boj za priznanje tistih osnovnih pravic, ki jih etnične skupnosti, ki so se zbrale na Kamenici, terjajo. V tem smislu je Clavora nadaljeval kratek posel in omenil, da samo interesi velikih oligarhičnih skupin spremenijo bogastvo različnih kultur v soraštvu, spor in vojno. Samo enotnost in zavedenost teh etničnih skupin bo premagala ta načrt, ki hči narode razdeliti, tiste narode, ki vedno bolj postajajo

subjekt v boju za zgradbo nove družbe, kjer naj bi vladali mir, bratstvo in svoboda.

Kamenica 1979, kot druge prejšnje prireditve, postavlja temelje za to enotnost. Beneški Slovenci dobro vejo, da doživljajo odločilen boj za bočnost in obstoj in dokazali so, da se zavedajo, da ta boj ne bo doprinesel obetačih sadov, če se bodo izolirali, če se bodo zaprli sami vase, kot že v naprej določeno žetev.

O tem se je med ljudmi na Kamenici veliko govorilo in razpravljalo. Razpravljalo se je v več jezikih in načilih in bilo je simpatično, da je včasih pomagala tudi minika, ko jezik ni bil vsemu kos. Med enim kozarčkom in drugim za mizico s piščancem ali klobaso, stope ali sede, so ljudje govorili o problemih, ki se tičejo ne ene, temveč več narodnih skupnosti. Globalna zaščita, preporod in vloga mladine so bile poglavite točke pogovorov med ljudmi. Razliko, toda tudi enotnost med narodi in kulturami, ki so se srečali na Kamenici, je prikazal bogat kulturni program folklornih skupin, pevskih zborov in godcev. Začel se je v soboto zvečer z nastopom mladih harmonikašev Antona Birtiča. Veliko in dolgo ploskanje je na koncu nastopa pozdravilo in nagradilo te mlade mojstre, od katerih

so nekateri na videz manjši od harmonike. Zaigrali so beneške narodne pesmi in pesmi avtorjev tako lepo in gladko, da so presenetili in ganili vso publiko, ki jih je pazljivo poslušala. Zatem pa so se pričitali kresovi v veselje mladincov, ki so okoli njih improvizirali plese in pesmi. Plameni so se tako visoko dvigali, da je bila kamenička planota vidna do Cedada in dalje. Zvezcer razsvetljena Kamenica je bila vabilo vsem tistim, ki o srečanju tudi niso vedeli. Raznobarvne luči in kresovi so priponogli, da je krasna kamenička koreografija postala ena izmed značilnosti tega srečanja. K zabavi in plesu, ki so se nadaljevali do poznih nočnih ur, so doprinesli svoj odločilen prispevek ansambel Antona Birtiča Beneški fantje in simpatična Narodna klapa.

V nedeljo popoldne v brk tistim, ki so sprožili nacionalistično ofenzivo proti beneškim Slovencem, je kameničko polje bilo pretesno za ogromnomnožico avtomobilov, ki je dospevala iz vseh krajev in so zaradi tega imeli orožniki veliko dela za usmerjevanje prometa. Na cesti, ki pelje do Kamenice, je bila več kilometrov dolga kolona avtomobilov. Lepo vreme je nudilo priložnost Benečanom, in ne samo njim, da se odpeljejo na Kamenico. Program se je začel z mašo v

štirih jezikih in ob 17. uri je napovedoval oznanil govor dr. Clavore. Številna publike, ki se je zbrala okoli odr, na katerem je bil transparent z napisom «Slovenci pozdravljajo svoje sosedje», je pazljivo poslušala besede govornika.

Clavora je v svojem govoru orisal težave in probleme vseh narodov, ki se borijo za obstoj in dosego svojih pravic. Poudaril je, da sta samo enotnost in bratstvo teh narodov jamstvo za pridobitev lastnih pravic. Obenem je pozdravil vse tiste narode, ki so v tragedijskih dneh potresa leta 1976 takoj doprinesli svojo pomoč prizadetim ljudem, posebno pa še iz matične domovine.

Nadaljevanje na 2. strani

OBVESTILO

Obveščamo drage bralce, da zaradi počitnic ne bo izšla v tem mesecu druga številka Novega Matajurja, zaradi tega pa smo to številko pripravili na 8. straneh.

Redakcija

AVVISO

Informiamo i gentili lettori che a causa delle ferie estive, non uscirà in questo mese il secondo numero del Novi Matajur, perciò abbiamo preparato questa edizione a 8 pagine.

La redazione

Favorito di nuovo dal bel tempo l'incontro — nella stupesta cornice delle Valli del Natisone e delle Alpi Giulie — è apparso come un immenso «tabor» in cui centinaia e centinaia di persone (uomini, donne, famiglie intere, gruppi, ragazzi e ragazze, bambini) trovavano ragione di rivedersi, salutarsi, discutere, divertirsi.

Personalmente, chi scrive, non vuole lasciarsi sfuggire l'occasione di rilevare che si è trattato non solo di un incontro fra culture e lingue diverse, ma anche di un incontro di idee diverse, di gente che, oltre che sull'immagine che ha del mondo, si differenzia anche per quello che pensa circa il futuro degli Sloveni della Provincia di Udine.

Kamenica, infatti, è diventata — particolarmente quest'anno — un incontro di tutti, al di là di quanto ciascuno di noi sostiene, accetta o rifiuta delle proposte politiche di tutela degli Sloveni.

Così Kamenica permette di individuare (se i protagonisti non cedono alla polemica ed allo scontro) le reali distanze fra un modo di pensare e l'altro, fra una interpretazione e l'altra: reali distanze che non sono le distanze costruite a priori dai prefetti di Roma e dai Ciceri, ma che sono le distanze misurabili con il metro della ragione, il quale metro scelte e delle loro applicazioni.

Il metro della regione non può essere né quello di imporre né quello di impedire a chiunque una determinata cultura ed una determinata lingua, nel nostro caso la slovena.

Il compito di chiarire il ruolo centrale del problema spetta ancora una volta alle organizzazioni slovene, affinché siano dissipate le ombre del sospetto e dell'intolleranza. In quelle avranno sempre facile gioco i politicanti esterni, i quali stanno più attenti ai propri calcoli elettorali (che finalmente si mostrano sbagliati), che alla soluzione dei problemi materiali e spirituali che assillano la nostra gente.

Paolo Petricig

IN CERCA DI UN GOVERNO

Dopo il «veto» alla formazione di un governo di solidarietà nazionale comprendente il PCI, la DC ha detto di no anche al tentativo di Bettino Craxi (PSI), incaricato di formare un governo a presidenza socialista.

A loro volta i socialisti hanno detto «no» al nuovo presidente incaricato, il democristiano Pandolfi.

In questi giorni ci stanno provando Cossiga (DC).

Tutto, quindi, torna a capo: l'Italia non ha un governo dal gennaio scorso e la strada della crisi, nel momento in cui scriviamo, pare ancora tortuosa e lunga. Si pensa ad un governo di «attesa», per far passare l'estate ed il congresso della Democrazia Cristiana. Quali chiarimenti possiamo aspettarci? La propensione sembra essere quella di un nuovo «centro-sinistra», per il quale, tuttavia, ci sono avversioni negli stessi partiti che dovrebbero parteciparvi.

Novi Matajur

Ultimo momento:

L'on. Cossiga ha formato il nuovo governo. Di più nel prossimo numero.

RNO GORO

Lit. 30.000

i nabrali:

2.348.605 lir.

piccole «brieze» ci ha improvvisamente lasciato. Grande che ha colpito non solo la famiglia, gli amici, il paese, ma comunità. Per ricordare Antonella ci pare giusto pubblicare immagine e la poesia di un amico.

Antona Birtiča v Roncu

o imenaznik, ukajš organizitev v cerkvi. Beneški ntona ilo se ar 11 zikan-tonel-rinco, Merli-efano

Cendon, Michele Blasutig, Nicoletta Blasutig, Ezio Qualizza, Roberto Quercig. Seveda moramo k temu prišteti tudi Birtičeve dvanajsto harmoniko na tej prireditvi.

Koncert se je pričel ob petnajsti uri, trajal je eno uro in pol. Dvorana je bila nabito polna in tisti, ki njeso mogli več stopiti, so poslušali spored zunaj, po zvočniku, ki je bil za to nalašč postavljen.

Med izvajanjem pestrega glasbenega programa so bili

nastopajoči deležni gorečega ploskanja poslušalcev, tako navdušenih, kakor smo bili priča redko kdaj. V Roncu (Podbonesec) so priredili koncert beneških mladih godcev prvikrat. Domačini so bili tega zelo zadovoljni, in si željo imeti tako lepe prireditve večkrat, vsako leto. Vstopnine niso pobirali in mlade harmonikarje so po nastopu počastili z dobro pripravljeno zakusko.

Bilo je tako lepo, da niti poslušalci, niti nastopajoči ne bodo tega srečanja pozabili še dolgo časa.

Anton Birtič - Mečanac

gradnjo 4.300 metrov dolge in pet metrov široke bele ceste je Italija dala 390 milijonov lir, pot pa je zgradilo gozdarsko podjetje iz Tolminja. Cesta je speljana po severnem področju Kolovrata in se po vsej pravici imenuje panoramska cesta, ker je z nje krasen razgled na Soško dolino in Julije.

Slovesne otvoritve so se udeležili najvidnejši predstavniki Slovenije in Furlanije-Julijiske krajine. Močno je bila zastopana tudi Beneška Slovenija. Prišli so predsednik izvršnega sveta SRS dr. Anton Vratuša in predsednik deželnega odbora FJK odvetnik Antonio Comelli. Prisotni so bili nadalje tudi vladni komisar dr. Marrosu, jugoslovanski generali konzul v Trstu, Cigoj, podpredsednik deželne vlade Coloni, predsednik komisije za mednarodna vprašanja pri slovenski skupščini Lubej, sekretar za mednarodna vprašanja SRS Osolnik, odgovoren za stike z manjšinami pri RK SZDLS Hartman, namestnik republiškega sekretarja za mednarodno sodelovanje Tone

dada Ciro Reale, komandant finančarjev, kap. Vincenzo D'Amato in drugi. Od uglednih beneških Slovenscev so bili še prisotni dr. Viljem Černo, bivši župan iz Rezije kavalir Letig, predsednik in podpredsednik društva Ivan Trink Crisetig in Gujon, trčmunski župnik Zuanella in kavalir Trink iz Sovodenj.

Seveda so bili prisotni tudi zastopniki italijanske in jugoslovanske policije, finančne straže in carine ter jugoslovanske ljudske armade.

Na grebenu Kolovrata, nekje na sredi nove ceste, je prisotne najprej pozdravil tolminski predsednik skupščine Kovačič. Za njim je sprengovoril dr. Anton Vratuša, ki je dejal, da je prav, da se ob tem prvem dokončanem objektu, ki ga predvideva osimski sporazum, srečajo zastopniki sosednjih dežel. To dejstvo je vsestransko spodbudno, je dejal dr. Vratuša, in dokazuje da določila osimskih sporazumov temeljijo tako na interesih obmejnega prebivalstva kakor tudi na širših interesih sednih držav. To nas spodbuja, je še dejal dr. Vratuša, da tudi druga prijateljska sodelovanja obeh sodeločila tega zgodovinskega dokumenta pravočasno izpolnimo.

To velja še zlasti za mejna prehoda Vrtojbo in Erjavčevi cesto v Novi Gorici, ki sta v sporazumih že posebej omenjena. Morali pa bomo pospešiti za jugoslovansko stran zelo zahtevna pripravljala dela za cestno povezavo med Solkanom in Brdi, vključno z novim mostom čez Sočo pri Solkanu.

Med pomembne naloge v okviru uresničevanja osimskih sporazumov, je nadaljeval predsednik slovenskega izvršnega sveta, vsekakor sodi tudi ureditev in izboljšanje položaja slovenske narodne skupnosti v Italiji in italijanske narodnosti v SFR Jugoslaviji, pri čemer pričakujemo, da bo demokratična Italija, v skladu z resolucijami, ki jih je sprejel italijanski parlament ob ratifikaciji osimskih sporazumov, zagotovila enakopraven položaj in celovito globalno zaščito vsem Slovencem, ki žive v avtonomni deželi Furlanije-Julijski krajini. Svoj govor je dr. Vratuša zaključil še s spomini na skupne akcije za obnovitev krajev, ki jih je prizadel potres in da ne smemo zanemariti varstva okolja, za kar so že vzpostavljeni stiki med odgovornimi inštitucijami v Sloveniji in Furlaniji-Julijski krajini.

Tudi odv. Antonio Comelli, predsednik deželnega odbora Furlanije-Julijiske krajine, je v svojem govoru omenil skupna prizadevanja za dvig krajev, ki so bili porušeni od potresa in se zahvalil za izdatno pomoč, ki jo je tedaj Furlanija nudila Slovenija, ter dejal, da skušajo pomagati tudi krajem, ki jih je letos potres prizadel v Črni gori. Odv. Comelli je poudaril važnost osimskoga sporazuma, saj se z njim lahko rešijo številna doslej odprta vprašanja. Slovenija in Furlanija - Julijiska krajina sta tesno sodelovali že pred podpisom osimskoga sporazuma in sta se zavzemali za njegovo uresničitev. Zato je prav, da sodelujeta še vnaprej in določbe tega sporazuma tudi skupno uresničujeta.

Pri tem je odv. Comelli omenil tudi vprašanje slovenske narodnosti skupnosti v Italiji. Pričakujemo, da se bo delo posebne komisije pri predsedstvu vlade v Rimu čim hitreje zaključilo tako, da bo lahko par-

predvsem zaradi dejstva, da gre za prvo dokončano delo, ki so ga predvideli v osimskem sporazumu. Opravljeno delo predstavlja dobro voljo obeh strani, da se nadaljuje po poti napredka in medsebojnega sodelovanja, ki bo privreda do rešitve še drugih važnih vprašanj, ki jih predvideva osimski sporazum.

KAMENICA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Kar se tiče slovenske narodne manjšine, je Clavora rekel, da je prav v zadnjih mesecih, ko se je na vseh ravneh razpravljalo o tem problemu in ko so se Slovencem v Italiji odpirale nove poti k dokončni rešitvi tega problema, prišla ofenziva tistih nacionalističnih skupin, ki so sovražnice ljudstva, demokracije in slovenske narodne skupnosti. Potem ko je govornik omenil leto otroka, ki ga letos praznujemo po vsem svetu na pobudo OZN, se je obrnil na otroke in mladince, ki so bili množično prisotni na Kamenici. Povedal jim je, da so oni bodočnost Benečije, da v njihove roke postavljajo slovenske organizacije vse tisto delo, ki so ga naredili starci beneški Slovenci v teku dolgih let.

Livio Crevatin je v imenu italijanske skupnosti iz Istre, pozdravil vse prisotne in omenil, da so take prireditve kot je Kamenica, dokaz moči neke narodne skupnosti. Začelel je, da bi tudi Slovenci v videški pokrajini dosegli tiste narodnostne pravice, ki jih uživa italijanska manjšina v Jugoslaviji. Zatem pa so nastopile folklorne skupine in pevski zbori: rezijanska folklorna skupina, folklorna skupina Primevere iz Humina, tamburaški ansambel SPD «Loče je pa Baško jezero» iz Koroške, folklorna skupina z Jesenic, pevski zbor Bojan iz Dornberka, pevski zbor iz Dutovlj in pevski zbor Rečan iz Les. Vsi ti so navdušili občinstvo, ki se je zbralok okoli odra. Ko je kulturni program prišel do konca, so se ljudje razkropili po kioskih, ki niso imeli nemiru ne počitka, ali pa so šli plesat. Za glasbo in razvedrilo so poskrbeli Veseli planšarji, ansambel Antona Birtiča Beneški fantje in Narodna klapa. Prireditelji kulturnega srečanja med sosednimi narodi so zadovoljni z uspehom, ki ga je doživel letosna Kamenica. Množična udeležba na Kamenici je letos nadvise pomembna, ker daje neposreden odgovor tistim pobudam, s katerimi hočejo beneške Slovence izločiti iz slovenske narodnosti skupnosti v Italiji, pobude, ki hočejo zaustaviti demokratični razvoj v dolinah Beneške Slovenije, ki hočejo preprečiti zakon o globalni zaščiti Slovencev v Italiji.

Marko Predan

Jugoslovanske in italijanske oblasti ob otvoritvi ceste na Kolovratu